

D. 366.
B. C. D.
C. CORNELII TACITI
DE
SUIONIBUS
ET
FENNIS
JUDICIA

CHOROGRAPHICO-HISTORICA,
ALTERA DISSERTATIONE EXCUSSA,

NUTUQUE
AMPLISS. FACULT. PHILOSOPH. UPSAL.

STIPENDIAR. ZEDRITZ.

JOHANNE AMNELL,
PHILOS. MAGIST.

ATQUE

S. R. M. ALUMNO

EDWARDO AMNELL,
JOACHIMI FILIIS,
UPPLANDIS,

IN ACROAT. CAROL. MAJ. VI. NONAS MAJAS,
EXAMINI PUBLICO MODESTE PROPOSITA.

UPSALIAE. MDCCXL.

MAGNAE
IN S: M R:M M:TEM
FIDEI VIRO,
OSTROGOOTHORUM
EPISCOPO,
CONSISTORII ECCLES. LINCOLNENSIS
PRAESIDI,
GYMNASII REG. SCHOLARUMQUE
EPHORO,
R. S. L. ET S. S.
MEMBRO,
ATQUE
HOC TEMPORE
UNIVERSI EX REGNO SUIONICO CLERI COMITIALIS:
ANTISTITI EMINENTISSIMO,
REVERENDISSIMO PATRI,
D:N. DR. ERICO
BENZELIO,
MAECENATI EXOPTATISSIMO.

PEr vīgil o Sacri Dux agminis, inclūte Praefull,
Quem Suiō nunc uno Fennus & ore ca-
nunt.

Uniusque gravi dependet ab ore monentis
Relligiosorum publicus ordo virūm.

Vindice quo gaudent pietas, rectumque, fidesq;
Versutasque fugant tempus in omne strophas;

Edicunt, tenues & ut evanescat in auras
Elucubratae nexile fraudis opus.

Quem resonante Helicon celebrat Paeane boreus,
Praedicat & Myltam Pallas amica suum.

Quo referante, Gothūm patuere sacraria patrum,
Erutaque est adytis cana senecta suis.

Historiaeque nitor veteris novus orbe refusit
Arctoo, proavūm jamque revixit honos.
Magne VIR, exilem ne sperne, precamur, opellam,
Quam pia sacrantis fert utriusque manus.

REVERENDISS. DIGNITATIS TUAE

Cultores devotissimi,
AUCTOR & RESPONDENS,

Till
Herr *MAGISTER*
JOHAN AMNELL.

MEd wâra tiders husholds konst:
när andre sig beswära,,
Dâ wisen J med desse blad , att
ock wâr gamle tid,,
Fast ej med lika konst och art „,
dock med ej mindre idl
Sig winlagt til at odla up en sådarn
nyttig lära..

AXEL HERMAN WRANGEL..

ERMANOS veteres, utut SVEVORUM,
GOTHONUM, GOTHINORUM,
VANDALORUM, LANGOBARDORUM,
HERULORUM, RUGIORUM, SVITZERORUM denique
et gentium reliquarum, et SCANDIA
nosira adventantium, immigrationibus adauctos, indi-
genas tamen esse, in de situ, moribus & populis
Germaniae libello C. CORN. TACITUS edocet.
Quod & ipsum nos, ad expendenda Scriptoris bujus de
SVIONIBUS ac FENNIS testimonia viam paraturi,
dissertationis nostrae particula I. jam ante tradidimus.
Quo in proposito persistentes, ut cetera pariter ex istis,
quae in commune de omnium Germanorum ori-
gine ac moribus accepit a) Auctor, ad res Scan-
dianorum in primis spectantia, ea, qua coepimus, ra-
tione & methodo, quantaque fieri posse brevitate, por-
ro eruamus, cum Illorum, quies obsecundare fas est,
consilium & auctoritas, tum data a nobis b) fides
imperat. Tu vero, Lector Erud. & Cand., conati-
bus innocuis, uiti coepisti, favere pergas.

A

PARTI-

a) Vide sis L. de Germ. C. XXVII. b) Partie. I. Prole-
gom. §. II. p. 4.

PARTICULA II.

§. XI.

ACITUS noster, Germaniae regiones harumque proventum descripturus a), terram, et si aliquanto specie differt, in universum tamen aut silvis horridam; aut paludibus foedam, & frugiferarum arborum impatientem esse tradit. Id vera de Germania aut Svi-

nia

a) L. de G. C. V. Cfr. C. II. ubi Germaniam informem terris, asperam cœlo, tristem cultu adspectuque vocat Autor. adde & Annal. Ejus L. I. C. LXI. & Hist. L. IV. C. LXXIII. ubi Germanos transcendisse ait in Gallias, mutandae sedis amore, ut, relictis paludibus & solitudinibus suis, secundissimum hoc solum possiderent. Verumtamen ejusmodi solitudines quam latissimas circum se vastatis finibus habere, civitatibus Germ. maxima laus, nec minor securitas olim fuit, teste C. JUL. CAESARE in Comment. de B. G. L. IV. passim & VI. C. V. p. 730 Edit. Francof. Quomodo una ex parte a Svevis circiter millia passuum sexcenta agri vacare dicuntur ibm. Sic nostris olim silvas & paludes pro muris & propugnaculis fuisse docet MICHAEL WEXION. GYLLENSTOLPE, Descr. Svec. Gotb. & Fenn. L. VI. C. III. TACITO calculum addit. POMP. MELA L. III. de situ orb. Germaniam magna ex parte silvis ac paludibus inviam appellans. Nec dissona tradit L. ANNAEUS SENECA in as Provid. C. IV. Perpetua, inquit, Germanos hi-

nia b) hodierna minime valet. Nec mirum sane tot seculorum progresu, numero colonorum immane quantum augescente, coepaque cultiori vita, majorem silvarum partem excisam; qvin & beneficio naturae vel artis exsiccatas, in prataque

A 2 laetis-

ems, triste coelum premit, maligne solum sterile sustentat. Nec est quod miremur, SENECA Hispanum, patriae suae maxima ubertate inflatum, populis, ab aera solari remotioribus solum sterile & malignum adtribuisse. Olim enim Hispaniam non Germania solum aut Scandia, sed ipsa quoque Gallia, in omnia frugum genera, fertiliorem, & vini, mellis, olei &c. copia fecundam adeo fuisse, ut etiam Italiae urbique Romanae cunctarum rerum abundantiam suffecerit, testes ex aeo veteri adfunt JUSTINUS, MELA, SOLINUS, alii. Sed vero eandem Hispaniam illam, tractu temporum incolis exhaustam, atque, ante alias Europae regiones, aliqua sui parte sterilem, a pristino suo cultu sic degenerasse, ut vix ac ne vix quidem sextae colonorum parei sufficientem rei frumentariae penum suppeditet, Geographi recentiores innuant. Vid. P. & P. Delsboëns. Dn. Mg. C. N. LENAEI Utrog af HUBN. Geogr. frâgor C. IV. Qu. XXIII. seq. & LANSII Or. contr. Hisp. Sic ex adverso Germaniam & Svio-Gothiam maxima fertilitatis incrementa cepisse, quis ignorat? Nec enim aquilonaribus populis usque adeo novercam natura se praebuit, ut ne tellus, accidente civium industria curaque insigni, optimarum segetum frugumve diversi generis largissima sit atrix. qua de re plura §. seq. b) De plaga magnae hujus Svioniae septentrionali TACITI hoc judicium facile admittimus. Sicut enim SN. STURLONIDÆ temporibus, ita ad hunc usq; diem Lappia ferme tota propter frigus & inclem tam coeli inculta jacuit. (Hinn Norþri lutar Suiþioþar liggur obyghur af froste oc kulda. in Hisp. RR. Septentr. T. L.

laetissima redactas esse paludes. Qvod paullatim ut fieret, partim invalescens rei agrariae c), pecunariae d) ac metallicae e) cura, & diligentius architecturæ

P. I. C. I. Ed. PERINGSK.) Ut de solitudinibus reliquis nihil jam dicamus, immensæ magnitudinis silva, quam statis anni temporibus familiae Lapponum incolunt, advenis ægre pervia, inde ab urbe maritima Westroboorniensum, cui Tornovia nomen, ad extreum usque terræ continentis in Septentrione promontorium, a navitis Nord-Cap dici soletum, vastissimo protenditur ambitu. Itaque adeo densa est, ut absque securi, cujus ope caedantur arbores, & aperiatur iter, incassum hanc peragrare quisquam tentet: prodigiosa insuper musci copia, atque ingenti betularum abietumque, senio suo aut ventorum vi nutantium, & humi prostratarum, congerie viam omnem intercludente. Itineri quoque remorans frequentes injiciunt paludes: quarum nonnullæ limpidissimas tenent undas. Nec enim omnibus omnino deliciis remotissima earet Arctos. quippe quae nonnunquam ripas ostentat, utut Zonae frigidæ vicinas admodum, plantis tamen adeo floridis & gemmanibus exornatas, ut bis laetiores ne cul-tissimi quidem Parisiensium horti gignantur, judice ipso Dn. DE MALLPERTUIS, Acad. Sc. Paris. Sodali. vid. de figura tellur-recens inventa libellum, ab A. HELLANT in linguam vernac. translatum, p. 10. 22. 24. seq. & alias. Etiam in Lapmarkiis passim omnibus, Pitoviensem sedemseris, coloni non pauci sive Lappones agricolæ recentiori aero: sedes suas fixerunt, vicosque locarunt.

c) d) Ex horridis Wermelandiae resquisit R. OLAVUS, INGLALDI R. Upf. Filius, seculo VII. (non, quod a-
gunt plurimi, sec. IX.) culta novalia & pascua secunda pa-
navit, dejectis & combustis silvis. unde TRAETELGJÆ (ar-

tectrueae f), tam civilis, quam navalis, studium, partim alii usus oeconomici & mechanici g), ad commodiorem vitam necessarii, poposcerunt. Porro de facie variarum regionum in melius mutata differentem cfr Rever. Parentem nostrum, Alfsikens. hodie Pastorem, JOACHIM. AMNELIUM h). Quod ad frugiferas adtinet arbores, non ii sumus,

A 3 qui

borum caesoris) nomen ei inditum. cfr SN. STORLONI-
DAE His. RR. Septentr. T. I. P. I. C. XLVI. sq. p. 53. sq.
Ed. PERINGSK. Addesis de R. BRAULT-ANQUINDO, a filiis
exscindendis, locisq; desertis probe excolendis, hoc agnominis
adpro, C. XXXVII. p. 42. Sed de agricult. & re pecuar. nostra-
tum §§. sqq. ex TAC. differemus.

c) f) g) Pedetentim haue exigua silvarum parte vel
in excoquendis metallis consumta, (cfr §. buj. partie XV.)
vel aedificandis domibus & pagis, struendisque navibus dicata,
(vid. L. de G. C. XVI & XLIV) vel ad immanem hie-
mis rigorem temperandum in favillas redacta, (ibm C. XVII.)
vel adparatu*m* necessario vasorum, instrumentorum utensiliumq;
signorum variis generis, per artem fabrilem, accommodata,
(LOCEN. Ant. S. G. L. II. C. XXI.) vel igni, quem sponte
sua admoverunt accolae, in gratiam ferendarum fragum,
aut ad aperiundam planitiem habitationi aptam, aliumve
quemcumque in finem, deleta, (EOCC. ibm C. XIX.) vel flam-
mis denique fortuitis cremata, passim vasta camporum spatia
patuisse, non est quod multis demonstremus. Campis vero
hunc in modum apertis, neque arvis neque pratis locus de-
fuit. Unde suo jam aero TACITUS C. XXVI. L. de G. faci-
litatem, inquit, partiendi agros camporum spatia pree-
sent. arva per annos mutant, & superest ager. nec e-
nam cum ubertate & amplitudine soli labore conten-

qui dicam scribamus TACITO i), Germanos aeo-
fuo pomaria conseviſſe, & hortos rigaſſe, inficias e-
unti. Etenim molliorem illam rei hortensis curam
sequiori demum aetate in oris hitce nostris coe-
piffe conſtat. Interim numerosiſſimam arborum,
quae fructus ferunt, indigenarum, & ſponte ſua
pronatcentium, jam olim in orbe noſtro, nemo-
ribus undiquaque obſito, copiam exſtitifſe, ne-
mo jure negabit. Unde ſimplices inter cibos, queis
Germani famem expellunt, agrestia poma vel primo
referre loco non dubitat ipſe TACITUS k). Quin
immo viridariis & hortis amoeniffiſimis jam diu o-
ſtendum, fructiterarum arborum, plantarumque
varii generis, etiam ab extremis Garamantibus
& Indis adveſtarum, vel ultimam Thulen ſatis pa-
tientem eſſe.

§. XII.

De re veterum Germanorum agraria TACI-
TUS

dunt. Immo vero ſilvae, quarum negligentes ac prodigi fu-
erant majores, ſic tandem decreverunt, ut latis legibus Im-
perantes intempeſtivae harum caedi obicem ponere jamdiu ſint
annis. v. J. LOCCEN. Ant. S. G. L. II. C. XIX. h) Vid.
Ejus Difſert. in quaefiſion. Philof. an mundus ſenefcat?
Ups. MDCC editam, §. V. in primis p. 15. ſq. i) C. XXVI. L. de
G. unde a Germ. auctumni & nomen & bona ignorari
narrat ibm. k) C. XXIII. cfr G. X. Pomorum generenon tam
mala ſilvestria, quam fructus quolibet arboreos, cui aptos,
beic comprehendere videtur Auctoſ. Quomodo nuces etiam
poma ſunt PLINIO H. N. L. XV. C. XXII: & OVIDIO de
nuce, ubi haec dicitur Annua cultori POMA referre ſuo.
cfr PLIN. L. cit. C. XXIV.

TUS a) hoc judicii non sine aculeo protulit: integrata genti quies. nec arare terram, aut expectare aurum tam facile persuaseris, quam vocare hostes. & vulnera mereri. pigrum quinimmo & iners videtur, sudore acquirere, quod possis sanguine parare. Sic & Fennos agris ingemere negat b). Nec de majoribus nostris aliud testimonium est CAESARIS b) & STRABONIS. c) At vero Martiam nostrorum indolem, uti non aliis artibus manuariis, ita nec iistarum genitrici agriculturae omnem denegasse locum, vel unus abunde STARKATERUS, pugil inter Svionas armis innutritus belloque natus, praenobili exemplo suo quam testatissimum reddidit. Is enim agriculturam hujusque fructus eximiros, ceu quaestum, fust sudoris impendio paratum, quanti fecerit, SAXO Gramm. cc) aperte loquitur. Sic neque agriculturam, neque usum belli & SVEVIS, Svonia Scandica egressis, intermissum refert CAESAR d). id quod in primis de gente AE-
slyorum in Svevia, dexterum Suevici (Baltici) maris litus colente, & frumenta ceterosque fructus patientius laborante, memoriae prodit TACITUS e). Nec sane omnem rei agrar. & frumentariae curram a nostris abjectam fuisse, loco superioris adducto contendere videtur Auctor. qui & ipse non tantum

a) L. de G. C. XIV. b) Ibm. C. ulr. bb) L. VI. passim, in primis C. V. c) Geogr. L. VH. cc) Hist. Dan. L. VI. p. m. 101. d) De B. G. L. IV. C. I. quae verba fuisse exposita videsis in partie nostr. I. §. IV. p. 35. e) Co. XLV.

tantum saepius alibi f) Germanor. agros & arva
memorat, & terram eorum dicit g) in univer'um sati:
feracem, (sati feracem legere malunt HERM. CON.
RINGIUS h) aliquique) sed & morem per vices co:
lendi, arvaeque inter se partiendi ac per annos mu:
tandi i) describit. ii) Nec vero mirum, quod
noster

f) Cfr Annal. L. IV. C. LXXII. & loca trecenta alia.
g) C. V. L. de Germ. h) In not. crit. ad b. l. p. m. 42. i)
Idem hoc de Svevis CAESAR habet L. IV. neque longius,
inquit, anno remanere uno in loco incolendi caussa
licet. & L. VI. C. V. de Germanis omnibus. anno
post, inquit, alio transeunt. multas ejus rei caussas
ibm adfert, quarum prima & potissima, ne assidua consue:
tudine capti, studium belli gerendi agricultura commu:
tent. ii) C. XXVI. Agri pro numero cultoru[m] ab u:
niversis per vices occupantur, quos mox inter se secun:
dum dignationem partiuntur. &c. In codice BAMBERG.
teste LIPSIO legitur: ab universis VICIS occupantur.
CONRING. mavult: ab universis per vicos occup. vide
not. crit. in TAC. p. m. 46. Quae quidem agri colendi &
secundum vicos dividendi ratio planior est, & probe convenit
cum illa, quam l. c. subjungit auctor, partitione inter singu:
los. Nec aliter conjiciunt PICHENA & CLUVERIUS. Con:
sentit CAESAR, nisi quod Svevis, genti longe ma:
ximae Germanorum, privati ac separati agri nihil esse
dicat, L. IV. C. I. de B. G. quod & de Germanis in univer:
sum L. VI. C. V. repetit. neque quisquam, inquit, agri
modum certum aut fineis proprios habet. Sed vero haec
perpetuam agrorum possessionem (non partitionem illam, de
qua TACITUS) negant & destruunt; qua in re pollicem CAESA:
RI premit TAC. C. XVI. & XXVI. L. de G. cfr superior.
adnot. nostram lit. i. Vicissim & TACITO CAESAR adsen:
tientur.

Noster k) ait, *terrae solam in primis segetem imperasse Germanos: quippe quea victum ipsis subministraret. Et cibis quidem simplicibus, sive apparatu, sine blandimentis, expellunt famem. Adversus hinc non eadem temperantia. l).* Potui humor ex ordeo aut frumento, in quandam similitudinem vini corruptus: quomodo cerevisiam Germanor. describit TAC. m) quamquam, eodem teste, n) proximi ripae & vinum mercantur. Id quod de Svevis negatum est a CAES. o) *Vinum, inquit, ad se omnino importari non suunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines & effeminari arbitrantur.* Ad haec, TAC. teste p), mos est civitatibus Germanicis, ulro ac virtutim conferre principibus frugum aliquid q); quod, pro honore acceptum, etiam necessitatibus subvenit. Quo

B pacto

tur, l. all. fassus, magistratus ac principes Germ. in annos singulos gentibus cognitionibusq; hominum, qui una coierunt, quantum eis & quo loco visum est, adtribuere agri: ne latos fines parare studeant, aliisque de causis quasi recensentur ibm. k) L. de Germ. C. XXVI. l) C. XXIII. cfr cum C. XXII. m) C. XXIII. Adsentitur PRISCUS in fragm. Hist. Gotb. cfr LOCcen. Ant. S. G. L. II. C. XXI. n) C. cit. o) Comm. de B. G. L. IV. C. I. p. m. 41. p) Cap. XV. q) Vocabulam Aliquid ad mancum mutilumque bunc locum explendum addunt PHIL. CLUVER. & HERM. CONRING. in not. crit. p. m. 45. quamquam alii quidem alter. Notam X, quae decimam partem significat, hic excidisse credit JUST. LIPSIUS; quasi jam tum civitatibus mos fuerit decimas frugum aliorumve proventum principi conferre: id quod etiam sum obtinet. Sed vero decimas principibus non ante solutas, quam hae ex bonis sacris devenerint in peculum principum,

pacto frumenti modum servo, ut colono, dominus iunxerit, etiam ex TACITO videre est r).

§. XIII.

Germaniam omnem pecorum a) fecundam; &c, quia numero gaudent, armenta solas & gravissimas oves esse, TACITUS b) memorat. Quomodo magnitudinem opum suarum ex copia pecorum hodieque metiuntur Africanae quaedam & Americae gentes, commerciis externis minus adsvtaetiae c). Nec in Sviōnia quondam aliter. Quo factum, ut, familiari admodum in priscis LL. nostris significatu, Fä (pecus) aequipolleat cum pecuniae paratae vel numeratae, tum divitiis quibuscunque aliis (rikedomar, five, ut populari sermonne efferri sivevit, penningar) d). Praeter Hist. ROLL. FONN.

nno ore JCTI loquuntur. Adeas t. c. CONRING. aliosque: r) C. XXV.

a) Pecora haec plerumque improcera esse, mox addit TAC. qui & Germanor. equos forma conspicuos esse negat C. VI. Verum nec modica corporum moles vitio plane verra tenda. Hinc CAES. E. IV. C. I. Germani, inquit, jumentaa, quae sunt apud eos nata parva atque deformia, quotidianā exercitatione, summi ut sint laboris, efficiunt. b) C. V. c) Praesertim hoc de Abyssinis testatur LUDOLPHH. in Hist. AETHIOP. C. XXVII. E. IV. Adde quae de incolis Europae Aquilonaris, praincipue Islandis, HOLBERGIIUS i. in Hist. scat. Dan. C. IX de Lapponibus BILBERGIUS (Refract. solis inoccid. p. 27.) de gentibus aliis perhibent aliis. d) Penning a Latinor. Pecunia; (vid. J. STIERNHOEKIIUS de Jure Sviō-G. Vet. p. 137.) Haec vero a pecude dicta: quod in rusticatione vel antiquissima sit ratio pascendili,

FON. f) & HERVOR. g), qui super hac re consulatur dignus est JO. LOCCENIUS h). Quippe, non solum recepto monetarum & numismatum usu, tam aliae merces, artium mechanicarum exercitio partae, quam pecudes in primis, in regione armoris divite, civium plerisque rem pecuariam ante alia negotia tractantibus i), pecuniae atque

B 2

eminen-

eademque quaestuosisima. Vid. COLUMELLA in Praef. L. II. Primum aes nota pecudis signatum docent PLIN. H. & L. XXXIII. C. III. & PLUTARCH. in Poplic. f) C. XII. & alias. g) C. X. cfr cum C. XVI. h) Antiq. S. G. L. II. C XVI. XVII. & XIX. i) Nobilissimum quemque e nos frs olim rei pecuar. operam navasse, ex ADAMO Br. LOCCENIUS evincit L. II. Ant. S. G. C. XIX. Scil. & vicitus & amicus ex pecore fuit. Sic majorem partem vicitus Germanor. in lacte & caseo & carne constitisse, L. VI. C. V. CAE~~S~~AR perhibet; qui testatur insuper, Svevos non multum frumento, sed maximam partem lacte atque pecore vivere, L. IV. C. I. Cibos inter Germanorum lac concetum C. XXIII. TAC. numerat. Pecorum pelles Vestium rium praebuerunt, qua de re sic TAC. Gerunt & ferarumpelles, proximi ripae (Rheni Danubiiive) negligenter, ulteriores exquisitius. Eligunt feras, & detracta velanina spargunt maculis. &c. C. XVII. Fennis vestitui pelle, cubile humus: C. XLVI. Suffragauer bisce CAE~~S~~AR. IV. C. I. inquiens: Svevi in eam se consuetudinem adduxerunt, ut locis frigidissimis neque vestitus, praecer pelleis, habeant quidquam; quarum propter exigitatem magna est corporis pars aperta. & L. VI. C. & Germani pellibus, aut parvis renonum tegumentis (este ex pellibus rangiferorum, intortis villis hispida, ilis videl. extrosum converlis; Pals af Rens-hud,

eminentis pretii vicem, in commerciis saltim inter-
nis & domesticis k), aptissime obierunt. Quomodo
permutatione mercium, simplicissimo & antiquiss.
commercior. genere, Germaniae populos interiores
in universum usos esse, TAC. l) adfirmat. Non
tamen in commercando solum, sed & in poenis ir-
rogandis ac luendis, pecus antiquitus erat pro pae-
cunia. In levioribus delictis modus poenae erat, pecco-
rum numero convictum multare. Pars multae regi
vel civitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquius
ejuss,

Lappmudd. v. ISIDOR. in Orig. L. XIX. C. XXIII. BERNEGGER. in not. ad L. de Germ. LOCcen. in antiq. S. G. &c.) utuntur, magna corporis parte nuda. quemadmodum TAC. teste C. XVII. feminae Germ. quibus non aliuss, quam viris, habitus, nudae sunt brachia ac lacertoss; sed & proxima pars pectoris patet. Pellita Getarum ciuitatis CLAUDIANO celebrata. Suionas Romanis per commercia pelles subministrasse, JORNANDES de R. G. narrat; Nostros igitur, ut armentorum curam gererent, ipsa permeavit indigentia. Hodieque Lappones ex rangiferis suiss, quos pascunt solos, alimenta pariter & vestimenta sovrituntur. Denique ex cornibus animalium potasse nostross, PLIN. H. N. L. XI. C. XXXVII. & LOCcen. L. II. Ant. S. G. C. XXI. adfirmant. k) Commercia cum exteris agitare nondum CAESARIS & TACITI temporibus nostri didiceranist. Sic enim ille de B. G. L. IV. C. 1. Mercatoribus est ad Sveos aditus magis eo, ut, quae bello ceperint, quibus vendant, habeant, quam quo ullam rem ad se importari desiderent. Hic autem de G. C. XVII. Germanis nullum per commercia cultum esse prodit. Cfr §. nostr. XII. l) C. V. L. de G. Sic a Spartanis emi singula, non pecunia, sed compensatione mercium, jussit olim LYCURGUS;

ejus, exsolvitur. verba sunt TACITI m). Id quod in delicto etiam graviori locum habet. *Luitur enim etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero, prout loquitur idem ille alibi n).* Incolas Hysingiae insulae ERLINGO sententiam pronuntianti, CCC boves (priu hundrut nauta) mulctae loco solvisse, STURLONIDES nn) refert. Quin etiam in tributis pendendis pecorum valuit usus. Non frugum modo, sed & armentorum aliquido) principi conferre civitates, TACIT. p) auctor est. Frisia, trans-Rhenano populo, tributum DRUSUS q) jussicerat modicum, ut in usus militares corias boum penderent r). Denique ad dotem atque munera, uxori & marito offerri solita, non tamen ad delicias muliebres quaesita, nec quibus novas nuptias comatur, boves refert TACITUS s).

§. XIV.

Argentum & aurum propitii, an irati Dii Germanis negarint, dubius haeret TACITUS. Nec tan-

B. 3

men

sublato auri argentiq; usu. JUSTIN. L. III. C. II. m) C. XII. n) C. XXI. nn) Hist. RR. Sepentr. T. II. P. XVI. C. XIX. p. 424. o) Retrospicere §. nostr. XII. in not. Lit. Q. p) C. XV. cfr enm C. XXV. q) Hic est DRUSSUS ille, Augusti privignus, quem in columnas Herculis inquirentem, oceanum septentrionalem, Frisios alluentem, tentasse ait TAC. L. de G. C. XXXIV. cfr C. XXXVII. & Diff. hujus parti. I. p. 6. in not. lit. P. r) Refert hoc TAC. Annal. L. IV. C. LXXII. s) L. de G. C. XVIII. Non inficiamur, boves, eosque junctos, feminae & marito datos esse, ut ipsis incipientis matrimonii auspiciis admoneatur illa, venire se laborum periculorumque sociam, ut verbis utar TAC. l. alleg. Sed etiam de pecore, cœu de præcipua opum parte, munus hoc donale sumtum urgamus.

men adfirmat, nullam Germaniae venam argentum aurumve gignere. Quis enim, inquit, scrutatus est a)? Heic omnino prudenter & caute loquutum esse Nostrum, felix & lucrosa posterioris aevi experientia, in visendo minerali regno diligentius occupata, abunde docuit aa). Interim, uti pergit ille b), est videre apud Germanos argentea vasa, legatis & principibus eorum muneri data c), non in alia vilitate, quam quae humo finguntur. - Argentum pariter & aurum sequuntur nulla affectione animi. Et idem alibi d): fenus agitare & in usuras extendere ignotum. Idcirco studiose id a Germanis actum, ut nulla in animis suis oriatur pecuniae cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque nascuntur; vide CAESAREM e). Nec certe aliter prisci Siones & Gothi munifici atque ab avaritiae sordibus alieni fuerunt; etiamsi aurum argentumque, per piraticam in primis, follemni temporis istius more, conquisitum f), vetere historia teste g), nunquam his

a) L. de G. C. V. In Germania quidem ante tempora TACITI CURTIUS RUFILS argenti venas scrutatus est, sed tenui fructu. v. TAC. Ann. L. XI. C. XX. aa) Ut fodinas & venas argentarias, diversis per Sviioniam, Gothiam, Norlandiam, Fenniam, Lappiam, locis olim aut hodie inventas, praetermittamus; in provincia Smalandor. Junceopensi prope Clewens. fodinam cupr. ante etiennum aurifera vena ditiissima reperta est. b) Cap. alleg. c) Porro de donis ejusmodi cfr. C. XIII. XV. & XXI. d) C. XXVI. e) De B. G. L. VI. C. V. f) Germanorum bella & raptus C. XIV. memorat TAC. Venedorum in primis latrocinia C. ult. describit. Latrocinia juventutis exercendae ac desidiae minuendae causas,

his defuit. Quantos vero divitiarum acervos nostri praedando corraserint, exemplo HARALDI HARDRADE patescit, de quo cfr SNORR. STURLONI-

extra fines cuiusque civitatis suscepta, hoc aero nullam habuisse infamiam, de Germanis Bell. Gall. L. VI. C. V. CAESAR adserit. quocum cfr A. KRANTZIUM Hist. Norv. L. I. C. VIII. p. m. 335. erat, inquit, ea tempestate non in honorum militiae genus, insidiari per mare transuentibus; quasi rebus, quas dicunt, fortunae in medio collocatis, qui viribus praestaret, eas tolleret, victoriaeque praeium haberet. Sic, qui piraticam, pro legitimo adquirendi modo, genere bellandi licito & singulari virtutis indicio habitam, exercuere, VIKINGAR, VARGAR & GRIPAR nostris audiebant. Vid. Cl. O. VERELIUS in adnot. ad Hist. GOTR. & ROLF. p. m. 75. & Reverendiss. Episc. Lincop. Dn. Dr. ER. BENZELIUS in Hist. MScr. rev. Svis-G. quibus adde J. HELSINGII Diss. de Varegis, quam recensuit R. S. L. & S. S. in Att. Anni MDCCXXXVIII. p. 41r. seqq. Neo aliud imperii & vitae genus fuit Regulis in Svalonia maritimis, quo Näs-Kongar appellavere. De Danorum vicinia idem hoc SAXO tradit L. X. H. D. p. m. 168. Neque ex Hist. vel Graeca, vel Romana, feritatis bujus exempla defant. Extra fines cuiusque civitatis haec invaduisse latrocinia, CAESAR t. c. notanter innuit. Etenim in bona popularium aut hospitum suorum manus injicere rapaces, gentibus nostris infandum erat piaculum. Sic Germani veteres, utut jus in viribus habent, adeo ut ne latrocinit quidem pudeat, hospitibus eamen boni praedicantur POMP. MELAE de sua Orb. L. III. Unde t. c. CAESAR, ubi de latrociniis Germ. dixerat, subjicit exemplo: hospites violare fas non patant. qui queque de caussa ad eos venerunt, ab injuria prohibent, sanctosque habent immo, abscentibus, si quid poposcerint, concedunt;

LONIDEN, H. RR. S.P. IX. T. II. ubi ingentes auri cumulos & Graecor. Imperatorum thesauros in septentrionem conveculos loquitur. De auri copia, a Vikingis quondam in Scaniae oris congesta, consulatur ADAMUS Brem. b) Inspicias etiam OL. RUD. BECKIUM Patr. i) Nec sua jam aetate gentis arcticae gazas TAC. k) ignoravit: est, inquit, apud Svionas & opibus honos.

§. XV.

Sed curtam quoque ferrī supellectilem Germanis suis TAC. a) adtribuit, dicendo: ne ferrum quidem supereft. referens insuper, Aestyis rarum esse ferri,

quo nomine L. de G. C. XXI. ipsos collaudat TAC. quo duce de hospitalitate nostrorum insigni verba faciemus alias. Quin & in Septentrione FROTO Rex olim edixit, ut, si Civi Cipris (Dano Danus) rapinam inflixerit, duplum rependeret, & violatae pacis nomine censeretur. Qua de re SAXONEM evolvas H. D. L. V. p. m. 77. g) Ut cetera, quae in annalibus nostris sparsim occurrunt, immaniam divitiarum vestigia siccō jam pede praetervolemus, sufficerit nominasse templum nobiliss. prope fluv. Sala, totum ex auro paratum, uti nos docent ADAM. Brem. Chorogr. p. 23. AR. HWITFELD. in praef. Chron. denique JOH. MAGNUS Hist. L. I. Gladiorum auro fulgentium, annulorum item & ornamentor. ex nobilioribus metallis, frequens in annal. patr. mentio. Vid. STURLON. in Hist. OLAVI HAR. F. C. LX. CLXXII. &c. h) Chorogr. Regn. Septentr. p. 5. i) Atlante. T. I. C. IIX. §. I. p. 338. seq. & alias. T. III. p. 334. k) L. de Germ. C. XLIV.

a) L. de G. C. VI. qdq. temp. il : audiuneda e regnū

ferri , frequentem fustium usum b), ac Fennos demum inopia ferri sagittas offibus asperare c). Fuisse tempus, quo praedives illud in montibus suis aerarium Suiones ignoravere , facile largimur ER. SCHEPPER O d). Ut tamen JO. VASTOVIO e), metalla ante nascentem in patria Christianismum a nostratis effossa plane neganti, fidem habeamus, nulla nos adigit ratio. Majores utpote nostros, etiam sub epocha gentilismi, rei metallicae fidam navantes operam, cuprum f), & vel maxime ferrum (quo tellurem scindimus, exstruimus tecta, caeditimus jaxa, omnesque ad alios, etiam bellicos, usus utimur) g) e terrae vilceribus eruisse, ex antiquissima frequentissimaq; in patriis annalibus armorum, ensium aliorumque utensilium ferreorum & aeneorum mentione colligimus gg). Forsan oggeres: rariores eo tempore Svio-Gothis fuisse gladios, quippe quos, instar κειμηλίων pretiosissimorum, nominibus propriis insignitos legimus. Verum enim vero tendendum , nec omnes, sed illustriores duntaxat he-

C roum

b) C. XLV. Sic fustes & clavas Svio-Gothis praelationibus antiquitus in usu fuisse probant O. VEREL. ad C. X. Hist. HERV. p. 122. J. LOCcen. Ant. S. G. L. III. C. II. & PETREJ. Chron. Sp. L. I. p. 53. c) C. sq. d) In Diss. Mechanico-Chym. de Ferro , p. 5. 19. & alias. e) In Praef. vte. Aquilon. f) PLIN. H. N. L. XXXIV. C. I. aes in Germano suo repertum tradit. Ipsam Falunensem fodinam cum pream exultam fuisse super annos MDCCC ante N. Chr. persuadet sibi posse probari GE. GEZELIUS in obser- vat. ad antiqu. Dalekarl. Tb. V. p. 11. g) Verba sunt PLINII H. N. L. XXXIV. C. XIV. gg) Vid. LOCcen. A. S. G. C. II, in-

roum gladios, nomine quodam proprio notatos b), nec hosce tunc pauciores fuisse, quin ad nostram usque aetatem innumera prope nominum istorum series devenerit. quam in rem cfr NIC. SALANUM hh). Immo vero nominum hujuscemodi longe plurima, vel antiquitus in historiis nusquam fuisse memorata, vel certe post haec, una cum majori annalium parte, Cimmeriis involuta tenebris, incassum hodie quaeri, in tanto monumentorum aevi veteris hiatu ac penuria jure quis ambigat? Nomen *Jarnberiae*, (*Jarnberaland*) Suionum Regi parentis, ex gentilismo protrahit J. LOCCENI i), ut fodinarum ferri antiquitatem evincat. Quanto SUIONES armamentario ii), usibus bellicis suf- fe & tu-

tegr. L. III & alias. h) Scilicet a vulgaribus gladiis hac nota dignoscerentur. Haec secus ac navigiis olim, non omnibus, sed primariis tantum aut majoribus, certa data fuere nomina. Nam & integræ nostratium classes ἀνώνυμοι a STURLONI-DE passim in H. RR. sept. aliisque, (ab ipso etiam TACITO L. de G. C. XLIV.) celebrantur. Tantum abest, ut ὅρωπες & illa paucitatem ac inopiam designet. hh) Dissert. Phirolog. de gladio Scythico C. IR. §. XXII. p. 66. sqq. i) L. II. Antiq. S. G. C. XVII. ii) Sic & TAC. C. VI. L. de G. varia Germanorum arma describens, equitem scuto frameaque contentum ait. & C. XIII. in concilio juvenes ornari scuto frameaque, cœs primo juventae honore. haec, inquit, apud illos toga. Germaniae cives in conciliis, si placuit sententia, frameas concutunt: sono armorum (sic mos est) dicta adprobantes. Vid. L. de G. C. XI. & Hisp. L. V. XVII. Quae & quales fuerint frameae, docet Noſter C. VI. L. de G. Hastas, inquit, vel is-

fecturo, & sub servis custodibus clauso, etiam in pace atque otio polluerint olim, nec TACITUM k) fugit. Ut GOTHINOS, e Scandia advenas, arte do-
mestica ferrum in Suevia effodientes, quorum ex TAC.
l) mentionem injecimus ante m), sileamus; GO-
THONUM &c. gentium, Scandianis agnatarum,
breves gladios memorat Auctor n). Quamobrem,
vel invito fatente TACITO, metallis, ante ceteros
Germaniae magnae incolas, jam olim abundavere
Suiones & Gothi : quos viciniae Fennorum, ossa
pro ferro in asperandis sagittis id temporis adhiben-
tium, opes hasce suas communicare noluisse, hanc
facile mirabimur, si veteres offensas bellorum ac
simultatum, gentes inter utrasque olim interceden-
tium, meminerimus. Utpote terrum hosti mini-
strare;

ipsorum vocabulo FRAMEAS gerunt, angusto & brevi
ferro, sed acri & ad usum habili. At ISIDORUS, teste LIPS.
in nos. ad L. de G. frameam (spatham, romphaeacum)
gladium utrinque acutum adpellat. Pedites Cattorum
super arma ferramentis cooneratos C. XXX. docet Au-
tor. qui & alibi passim hanc exilem armorum adparatum
tribuit Germanis, quippe qui nihil, neque publicae, ne-
que privatae rei, nisi armati agunt. teste eod. C. XIII.
Ad comitia & conventus quolibet alias, etiam sacros, Suio-
nes olim armates accessisse tradit LOCEN. A. S. G. L. III.
C. II. k) C. XLIV. l) C. XLIII. m) §. VI. p. 21. partic.
I. n) C. XLIII. Sie Gorbis indigenis curvos & breves fu-
isse gladios, adserit LOCEN. A. S. G. L. III. C. II. Gla-
diorum brevium (Handsaxer, i. e. vertente j. PERING-
SKIOLD, stackuga wärjor) meminit & s. STURON, H. RR.
Sept. I. p. VI. C. XCI, p. m. 310.

strare , quo sagittas in datorem asperet , prodigalitas eit , quam prudentia civilis omnino dissuadet . Non ea tamen , qua sit hodie , cura vel arte , adeoque inaequali successu , proventuque minori , negotii hoc olim tractatum arbitramur . Unde officinas ferrarias & aerarias , perinde ac reliqua artium mechanicarum instituta , diutinae experientiae indiga , a levibus initiiis ad summa pedetentim excrevisse , ultro fatemur .

* * *

Ilis , quae hae altera Dissert. nostrae particula , TACITO duce , tradita fuere , insigni testimonio suo , pauculis rem omnem complectente , cophonem addat ALB.KRANTZIUS : *) SVIONIA , inquit , regio inter aquilonares fertilissima . ager frugibus & melle opimus . pecorum foetu & pastu omnibus antefertur . opportunitas fluminum & silvarum ubi- que magna . pellibus ac metallis abundat .

*) Videbis Ejus Praef. in Hist. Svec. Eodem Patriam encomio in Descr. Svec. prosequitur ADAMUS BREM . cuius & iibacec sunt : Nullis egere dicas SVEONES opibus , excepta , quam nos diligimus sive potius adoramus , superbia . Omnia instrumenta vanae gloriae , quae nos admiratione sui dementant , illi pro nihilo ducunt .

Gloria sit Patri . Nato sit gloria . Sancto
Gloria Spiritui .

APHORISMI.

- I. Poëtarum olim in Hellade & Latio principes liber & eclectico philosophandi genere tantum non semper usi sunt.
- II. Si quis horum alicubi certae sectae videatur addictior, in ejus castra transiit, ut explorator, non ut transfuga.
- III. Fictio[n]es, melioris doctrinae causa usurpatae, non in sola Poësi locum habent.
- III. In fabulis Poëticis plurimum veritatis & sapientiae delitescit.
- V. Sensem enim e fabellis aut historicum, aut moralem, aut physicum, exculpere, nec inutile, nec injucundum est.
- VI. Mythologia vetus, in carmine pangendo, sobrie, cum judicio, & suo loco adhibita, monstri nihil alere videtur.
- VII. Quoniam Poësis varios hominum mores imitatur, e re est, ut, quam in carmine quisque suscepit personam, decoro & convenienti verborum factorumve genere sustineat.
- VIII. Nec semper quid verissime, sed quid decentissime dicatur, adspicit Poëta. (SENECA.)
- IX. Quippe qui multa non e suo, sed e vulgi sensu promit,
- X. Sic, falsa opinione populari, Deos ambrosia vesci, potare nectar, ac reliqua humano more agere & pati, vatum perhibent fabulae.
- XI. In hisce tamen, ut in omnibus, danda erit opera, ne contra regulas verosimilitudinis peccetur, ἀτοπα καὶ ἀδύνατα fingendo.
- XII. Unde, plebejam opinionem praetexendo, causam suam aegre tuebitur fabulosa antiquitas, ubi Diis absonta quaevis & impia (inimicitias, furta, nefarios amores, & quae non scelera?) adfixit.

XIII. Ea arte, eo iudicio, Poëtarum alter alterum
imitari potest, ut, quamquam plurima non sua u.
surpet, suus tamen ubivis esse videatur.

XIV. Cavendum, ne, alienas hinc inde lacinias adsu-
mendo, in plagii crimen quis incurrat.

XV. In propriis laudibus enarrandis Poëtae plus licet,
quam Oratori.

XVI. Nec Poëtae tamen ambitioso, vanoque popu-
laris aurae capratori, indulgendum.

XVII. Superstitiosi Monachi, nonnulla Graecorum Poë-
tarum carmina Lyrica comburendo, in diam Poësin
multo fuerunt iniquiores, quam ipse PLATO,
cum Poëtas omnes e civitate sua exterminatum ivit.

XVIII. Ars Poëtica non tam praeceptis, quam lectio-
ne Poëtarum & iugi exercitio addiscenda est.

XIX. Ο πυθμός τῆς λεξεως Grajorum & Romanorum ve-
terum ab hodierna Poësi Rhythmica, in ὄμοιοτελέu-
των paritate sit, immane quantum discrepat.

XX. Nec enim το ὄμοιον τε πυθμά, quod ARISTOTEL-
aliique Poëmatis adsignant, huc trahi potest.

XXI. Antiqua SKALDORUM septentrionalium car-
mina non omnino TACITUS ignoravit.

XXII. Possunt & non cogitanti versus excidere. id
quod in de Germ. C. xxxix. TACITO contigisse
arbitramur, ubi stat tempore SUEVOS coire ait
in silyam

Auguriis patrum & prisca formidine sacram.

item C. xlvi. legere dicuntur Arii, Sueviae gens,
atras ad praelia noctes,

Quin & aureum illud Annal. opus Noster auspicatur,
hunc fundendo versum:

Urbem Romam a principio Reges habuere.

etiam hoc ab aliis orationis solutae scriptoribus
factitatum.

Til Herr RESPONDENTEN.

När wintern är förbi, stort nöje man förhoppas;
Ty vårens tid är när, då blommor margefalt
Utzira marken, och de gröna tråden knoppas
I skogar, wida fält och ångar öfwer alt.
Då han, som årsens tid rått sökt at ansa, sköta,
Får ock i sinom tid förvänta härlig skörd,
Samt för mång trötter stund nu smaka nöjen söta,
Deraf han liufligt blir uti sit sinne rörd.
När J, min kåra Bror, begynner nu förtvärå
Wid början af slik tid, på höga Pindi topp,
De bladen, som wi se, då kan man ju förfara
Hur J om lärdom, flit och dygd ger allom hopp.
Fördenskull önskar jag, at Flora, nymphen sköna,
Wil låta växa til en lager täck och grön,
Och at Minerva sielf på Helicon täcks kröna
Er hiesse med en krants, som blir Er lärdoms lön.

Af

C. NOBERG.

TIL DEN SAMMA.

HWad som på Romerskt språk om SWEAR tecknad
står,

När efter Christi börd man räknat hundra år,
Det ser man nått och väl på Edra blad beskrifwit.

Tank! at ock hedna Rom så prisat har vår Nord,
Och klar beskrifning gedt på folk, och land, och
jord,

Samt huru jorden då besädd och brukad blifwit.

Hur boskaps skötsel då wardt idkad med al flit.

Och, fast ej utländskt gods på skeppen kommit
hit,

Dock handel inomlands af Wåra blifwit öfwad.

Hur guld och silfwer nog här fördom samladt är,

Samt hur de brutit up järn, koppar, med besvär,

Fast sorgen för metall än ingen gjordt bedröfwad.

Si det, och mera slikt, förswaren J så väl,

At jag ock åfwen nu mig fågna kan med skål,

Och Eder värdig lön för sådant arbet önska.

Hwem är väl dersför nu, som ej gör et med mig,

Samt i lyck-önskans ord upriktigt yttrar sig,

Och spår, at Eder Krans med stort behag lär
grönska.

JOHAN JACOB BAHRMAN;
STOCKHOLMENS.